

Inati vocabulary

Author: Delia Panden

Edited by Andrew Hsiu (andhsiu@gmail.com)

March 2015; revised December 2017

1. Introduction

This Inati vocabulary was written by Delia Panden, a native speaker of Inati who is also fluent in Kinaray-a, Tagalog, and English. The vocabulary was intended for use as an elementary school primer. Her husband, Carlito Panden, is a pastor at the Hamtic Bible Believing Church in Poblacion 4, Hamtic municipality, Antique province, Panay island, Philippines. The handwritten manuscript consists of 13 pages, and was photographed by Andrew Hsiu in September 2013. Transcription is highly inconsistent. Preliminary gloss translations from Kinaray-a to English, which are not entirely complete, have been kindly assisted by Josemari “Joma” Cordova of Vongchavalitkul University.

Vocabulary words with example sentences are ordered by the following initial letters.

a b k d e g h i l m n o p r s t w y

Transcription notes:

Panden’s âe (or ae) is transcribed as IPA æ here.

Panden’s êa (or ea) is transcribed as IPA ε here.

Abbreviations

I. = Inati

K. = Kinaray-a

Joma = San Jose, Mindoro Occ.

Father= Libertad (mixed Kinaray-a / Akeanon)

Grandfather, paternal = San Pedro, San Jose, Antique

Mother = Bugason – speaks pure Kinaray-a

Studied in Iloilo, Central Ph. Uni.

Native Tagalog speaker

Can understand mixed Kinaray-a / Akeanon

Dormmates from San Joaquin, Iloilo; Hamtic; Anini-I; Da-o

K + Ati = Anini-I and Da-o – remains to be checked; sounds like they are singing, like birds
Bukidnon

2. Main text

	Inati	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	adlawen	adlawon	ad-la-wen	someday in the future

2	anaysat	lalake	a-nay-sæ	man, male
3	alewas	dali lang	at-le-was	just a moment
4	agel	Kadlaw	a-gel	smile
5	Ako	ako	ako	I
6	Ara	diin	a-ra	where
7	aer-ae-sae	omang-omang	ær-æ-sæ	crazy
8	araengkaeb	onto	a-raeng-kaeb	tooth
9	Awoy	hu-od	a-woy	yes
10	Adleaw	adlaw	ad-le-aw	sun, day
11	Angas	pangoyahon	angas	

Tilad - Kadya – Today

Examples

- (1) I. **Adlawen** ni kitæ lalakaw kæ kalasan
K. **Adlawon** dun kita mapanaw sa lasang

We are going to leave by daytime.

- (2) I. Resgo kaynad ini **alewas**.
K. Raw-ay ria nga **lalake**.

That man is ugly.

- (3) I. **Anay-sæ** papamo-ot sæ ako.
K. **Anay pa** mamus-on pa ako.

Just a moment, I will *poop*.

- (4) I. Maruyog eke mag **agel**.
K. Guapa ikaw mag **kadlaw**.

You smiled beautifully.

- (5) I. **Ako** lang kay iimaw ki kikiyo.
K. **Ako** lang ang ma emaw ka nimo.

I, only, will be the one who will go with you.

- (6) I. **A-ra** kay nanay mo?
K. **Diin** ang nanay mo?

Where is your mother?

- (7) I. **Ær-æ-sæ** ini ota kayad ay.
K. **Omang-omang** nga bisya ay.

You act like crazy.

- (8) I. **Arængkaeb** nalang eg arængkeb kay ebo ko.
K. Wara ti **onto** ron si lolo ko.

My grandfather has no teeth.

- (9) I. **A-woy** taga ka tito ged ako.
 K. **Hu-od** taga rugya gid ako (takeun).
 Yes, I am from here.

- (10) I. Mainit kay sirak ki **adlɛw**.
 K. Mainit ang sirak ka **adlaw**.
 The rays of the sun is very hot.

- (11) I. Maruyog kə **angas** mo.
 K. Maname ang **pan(guya)hom** mo.
 Your face looks good. You got a good aura.

	Inati	Kinaray-a	Pronunciation	
1	baesae	Basa	bæ-sæ	wet
2	baebae	Baba	bæ-bæ	mouth
3	betis	kahig	be-tis	foot
4	binuhat	babaye	bi-no-hat	woman, female
5	bolanges	omang	lo-læ-ngés	crazy
6	bosag	bosog	bosog	
7	bægaen	dughan	bæ-gæn	
8	balek	oli	balik	return
9	beatken	butkon	beat-kén	legs
10	beas	bahul	be-as	big
11	baye	oway, lola	ba-ye	grandmother
12	bato	kwarta	bato	money
13	be-yo-o	bao	bi-yo-o	

Examples

- (1) I. Na **bæ-sæ** kay godnit kə dæt.
 K. Na **basa** ang bayo ka oran.
 My dress is wet.
- (2) I. Ma **bæs** kay bæ-bæ ki leon.
 K. Ma **bahul** ang **baba** ka leon.
 The lion's mouth is big.
- (3) I. Ma **be-tis** sæ lang?
 K. Ma **kahig** kaw lang?
 Are you going to go there on foot?
- (4) I. Maruyog iki ini **binuhat**.

K. Gwapa kaw nga **babae**.
You are a beautiful woman.

- (5) I. **Bo-læ-ngés** kaytad ay.
K. **Omang** gid jaay.
You are indeed crazy.
- (6) I. **Bo-sog** ni ike?
K. **Bosog** kaw dun?
Are you full?
- (7) I. **Bæ-gæn** ki mama ko bes.
K. **Dughan** ni tatay ko bahul.
My father's chest is big/wide.
- (8) I. **Balik** ni kitæ ki sapiw.
K. **Oli** dun kita sa balay.
Let's go home.
- (9) I. Malabog kay **beat-kæn** ki lotong.
K. Malabog ang **butkun** ko amo.
My legs are long.
- (10) I. **Bes** kay sapiw yamen ki Manila.
K. **Bahul** ang balay namon sa Manila.
Our house in Manila is big.
- (11) I. Maluya nae kay **baye**.
K. Maluya run kay **lola**.
Grandma is already weak.
- (12) I. Rebo kay bato e ibo ko.
K. Duro ang kwarta ni lolo ko.
My grandpa is rich.

	Inati	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	kukan	tulad	ku-kon	this very time/moment
2	kealeap	gabe-e	ke-lep	night
3	Kito	kadya	ki-to	today
4	keynad	kara	kay-nad	that one
5	kalasan	talon	ka-la-san	
6	katangay	rogto	ka-ta-ngay	there
7	karaye	anda	kara-ye	theirs
8	kikiyo	kanimo	ki-ki-yo	yours
9	katito	rugya	ka-ti-to	here

10	Kayo	kattoy	kayo	
11	katuwan	busong	katu-wan	pregnant

Examples

- (1) I. **Kukan** ke-tæ lalakaw kæ kalasan.
K. **Tulad** kita mapanaw sa talon.
We are going today to the falls.
- (2) I. Mayad ini **kæl-ɛp** ki-ki-yo.
K. Mayad nga **gabe-i** kanimo.
Good evening to you.
- (3) I. **Kito** gid eke babaik ke sapiw.
K. **Kadya** gid ekaw mo uli sa balay.
You must go home now.
- (4) I. **Kaynad** ini ota denæ gid mag ge-o.
K. **Amo** gid nga bisya hinde gid mag halin.
- (5) I. **Babo** kay man-ug kæ **kalasan**.
K. **Duro** ang man-ug sa **talon**.
There are lots of snakes in the falls.
- (6) I. **Katangay** ako dugok kæ mæs næd.
K. **Rogto** ako maagto sa marayo.
I will go to a far-away place.
- (7) I. **Kikiyo** ikam dugok.
K. **Kanimo** kami maagto.
We are going to you.
- (8) I. **Karaye** kayto sapiw.
K. **Anda** dya nga balay.
It is their house.
- (9) I. **Katito** ekam hihimo ke^o sapew.
K. **Rugya** kami matukod ka balay.
We are going to build a house here.
- (10) I. Denæ pag utden kay mga **kayo** ki kasalan.
K. Hinde pag utdom ang kaga **kahoy** sa talon.
Do not cut the trees _____
- (11) I. Masakit kay **katuwan** ko.
K. Masakit ang **busong** ko.
I got a stomach ache.

	Inati	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	daet	oran	da-et	
2	dinæ	indi	de-næ	
3	dogok	agto, abot	do-gok	
4	dayag	hibi	da-yag	
5	darwae	darwa	dar-wae	two
6	doyag	dalagan	do-yag	
7	dahonan (daelaem)	saging	da-ho-nan	

Examples

- (1) I. **Du-yag** eke næd-tæki dæt.
K. **Dalagan** ikaw de-a ron ang oran.
Run. The rain is here.
- (2) I. **De-næ** kitæ mag gahud.
K. **Hinde** kita mag gahod.
Let's keep silent.
- (3) I. **Maribo** ki mangayew ki mag **dugok** kito.
K. Duro ang mangayaw mag **abot** kadya.
A lot of dancers will come today.
- (4) I. Nag **dayag** kay nanay ko.
K. Nag **hibi** si nanay ko.
My mother cries.
- (5) I. **Dar-wæ** kitæ kay lalakaw.
K. **Darwa** kita ma panaw.
Both of us will leave.
- (6) I. Madasig sæ kaka ko mag **duyog**.
K. Madasig si manong ko mag **dalagang**.
My elder brother runs fast.
- (7) I. Maribo kae yamin **dahonan** kæamin bukid.
K. Duro ang amon **saging** sa amon bukid.
We have lots of bananas in our farm.

	Inati	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	Etok	Halo	etok	monitor lizard
2	Ekea	Ikaw	e-ke	you
3	ekeam	kamo	e-kem	they
4	Esig	esug	e-sig	brave
5	Ekam	kami	e-kam	us
6	Isot	gamay	e-sot	few

7	Ebo	lolo	e-bo	grandpa
8	ekiyin	dyan	e-ki-yin	
9	ekangay	kato	e-ka-ngay	long time ago
10	Eyea	-	-	

Examples

- (1) I. Maribo kay **etok** kae kasalan.
K. Duro ang **halo** sa talon.
There are many monitor lizards in the forest.
- (2) I. **Eke** kay mag saka ki **kayo**.
K. **Ikaw** ang ma saka sa **kahoy**.
You climb the tree.
- (3) I. **Ekeam** ke paketwæ ki ebo ko.
K. **Kamo** to pangayo kay lolo ko.
You ask my grandfather, yourselves.
- (4) I. Ma **esig** kay ayam ni ebo ko.
K. Ma **esug** ang ayam ni ebo ko.
My granfather's dog is fierce.
- (5) I. **Ekam** kay tog iyo ki sapiw.
K. **Kami** ang tag iya ka balay.
We own this house.
- (6) I. **Esot** kay tubas man kito ini to-ig.
K. **Gamay** lang ang tubas namon kadya nga tuig.
Our harvest is few this year.
- (7) I. Maluya ni kay **ebo** ko.
K. Maluya dun si **lolo** ko.
My grandpa is already weak.
- (8) I. **Ekiyin** kay nanay mo.
K. **Dyan** di nanay mo.
Is your mother there?
- (9) I. **Ekangay** tæ-asæ tuig ikam nag dogok.
K. Dagto bala kang nag ligad tuig nag agto.
I was there last year.

	Inati	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	geno	sin-o	ge-no	who
2	ge-o	halin	ge-o	
3	gorang	pongko	go-rang	

Examples

- (1) I. **Geno** kay nag pelos ki Dr. Jose Rizal.
K. **Sin-o** ang nag patay kay Dr. Jose Rizal.
Who killed Dr. Jose Rizal?
- (2) I. **Ge-o** nalang kitæ lakaw næ.
K. **Halin** dulang kita panaw dun. (Dungan kita mahalín/mapanaw)
We will leave together.
- (3) I. **Gorang** næe ki bangko. / **Gorang** sæe ki tadlong.
K. **Pongko** ron sa bangko. / **Pongko** ka tadlong.
Please sit down.

	Inati (Inaetae)	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	haemaengaen	ka-on	hæ-mæ-ngæn	eat
2	Himpon	kalayo	him-pon	fire

Examples

- (1) I. **Hæ-mæ-ngæn** næen kitæ.
K. **Ka-on** dun kita.
Let's eat.
- (2) I. Porot sæe ki **himpon**. / Denæe mag nayam ki **himpon**.
K. Buol to ka **kalayo**. / Hindi mag sipal ka **kalayo**.
Get some fire./ Don't play with fire.

	Inati (Inaetae)	Kinaray-a	Pronunciation
1	Ig	Ig	Ig

Examples

Nga litra gina gamit kon may ipamangkot ikaw sa sangka tawo.
Halimbawa sa inati nga hambal gamiton ang ig.

- (1) **Ig** ono eke.
(2) **Ig** ono kay nanay mo.
(3) **Ig** lakaw næe ikem.
(4) **Ig** paredos næe ikem.
(5) **Ig** lagaw iræe ki sapew.

Karay-a nga hambal.

- (1) **Ga** iwan ikaw. (What are you doing?)
(2) **Ga** iwan si nanay mo. (What is your mother doing?)
(3) **Ga** panaw gun kamo. (Are you travelling now?)

- (4) **Ga** paregos ron kamo. (Are you taking a bath?)
 (5) **Ga** ligaw sanda ka balay. (Are they building a house?)

Examples (side-by-side)

- (1) I. **Ig** ono eke.
 K. **Ga** iwan ikaw.
- (2) I. **Ig** ono kay nanay mo.
 K. **Ga** iwan si nanay mo.
- (3) I. **Ig** lakaw næ ikem.
 K. **Ga** panaw cun kamo.
- (4) I. **Ig** paredos næ ikem.
 K. **Ga** paregos ron kamo.
- (5) I. **Ig** lagaw iræ ki sapew.
 K. **Ga** ligaw sanda ka balay.

	Inate (Inae-tæ)	Karay-a	Pronunciation	English
1	Loha	loha	lo-ha	tears
2	Lakaw	panaw	la-kaw	leave/to go/ to walk
3	Losad	naug	lo-sad	come down
4	læsæng	lingin	læ-sæg	dizzy
5	Lopos	otot	lo-pos	fart
6	lotong	amo	lo-tong	
7	lempo	busogbusogan	lem-po	

Examples

- (1) I. **Igturo** kay **loha** ki mætæ mo.
 K. **Ga turo** gid ang **loha** mo sa mata.
 Your tears are falling.
- (2) I. **Lakaw** kitæ kidi nanay.
 K. **Panaw** kita sa kanday nanay.
 Let's go to mother's place.
- (3) I. **Losad** ne ki sapew.
 K. **Naug** ron sa balay.
 Come down.
- (4) I. **Lae-saeng** ni kay mama ko.
 K. **Lingin** ron si tatay ko.

Father is already drunk.

- (5) I. Nag **lopos** ekae?
 K. Nag **otot** ikaw?
 Did you fart?

	Inæ-tæ	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	Maruyog	guapa	maru-yog	beautiful
2	Mangalok	aswang	ma-nga-lok	witch
3	Matae	mata	mætæ	eye
4	mangayeaw	pangayaw	ma-nga-yeaw	
5	maribo	duro	ma-ri-bo	many

Examples

- (1) I. **Maruyog** ekea ini binuhat.
 K. **Guapa** ikaw nga babae.
 You are beautiful woman.
- (2) I. Denæ ne ekæ mag lagaw kay **mangalok**.
 K. Hinde ron ikaw mag lagaw kay may **aswang**.
 Don't you dare go out because there is *aswang*.
- (3) I. May poling iyea ki **mætæ** ig loha kay **mætæ** ko.
 K. Na paling tana sa **mata** ga loha ang **mata** ko.
- (4) I. Rebo kay dodogok ini nga **mangayeaw**.
 K. Duro ang nag agto nga mga **bisita**.
 Many visitors came.

	Inaetae	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	naden (nekal)	maan	na-den	know
2	nædtæ	di-a	næd-tæ	that's it
3	makitæ	natika	na-ki-tæ	
4	nalang	wara	na-lang	nothing

Examples

- (1) I. **Nalang** ako ka ma-ana.
 K. **Wara** ako ka ma-an.
 I don't know.
- (2) I. **Nakitæ** ko kay nadura mo ini bato.
 K. **Nakita** ko ang na dura mo nga kwarta.
 I saw your money.
- (3) I. **Naedtae** nae kay ig pangetain ko **naedtae** kay maruyog.

K. **Amo ra** ron ang gina pangita ko **amo ra** ang mayad.
That's what im looking for.

	Inaetae	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	omay	kan-on	o-may	rice
2	ome	Maabot	o-me	to come
3	oten	kinatawo	o-ten	citizens
4	orong	Erong	o-rong	nose
5	omot	Hamot	o-mot	smells good
6	opot	tagu-a	o-pot	hide
7	oslanen	soldado	os-la-nen	soldier
8	ono	Maano	o-no	

Examples

- (1) I. Rebo kay **omay** ki kaldero.
K. Doro ang **kan-un** sa kaldero.
Lots of rice in the pot.
- (2) I. **Ome** kay bisita ki lunes.
K. **Maabot** ang bisita sa lunes.
Visitors will arrive on Monday.
- (3) I. Kay **oten** ki taanak magamay.
K. Ang **buto** ka bata magamay-gamay.
The kid's penis is small.
- (4) I. Kay keyo **orong** mataas.
K. Ang imo nga **erong** mataas.
You've got a pointed nose.
- (5) I. Kay **omot** mo ma boro.
K. Ang bato mo daw ta-e.
- (6) I. **Opot** sae kenæ.
K. **Nugay** kaw kari-a.
Really? Is that true?
- (7) I. Kay mga **oslanen** ma isig.
K. Ang mga **soldado** ay maisog.
The soldiers are brave.
- (8) I. **Ono** ekem.
K. **Maano** kamo.
What are you going to do?

	Inaetae	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	pamu-ot	mos-on	pa-mo-ot	to defecate
2	paredos	parigos	pa-re-dos	to bathe
3	paketwae	mangayo	pa-ket-wae	to ask
4	pelos	patay	pe-los	dead

Examples

- (1) I. **Pamo-ot** ako ki kasilyas.
K. Ma **mos-on** ko sa kasilyas.
I will poo.
- (2) I. **Paredos** ketæ ki bosay.
K. **Marigos** kita sa bosay.
Let's take a bath in the river.
- (3) I. Pwede ka **paketwae** ki kime omay.
K. Pwede ako ka **pangayo** ka inyo nga kan-on.
Can I ask some rice?
- (4) I. Na **pelos** kay ayam ko.
K. Na **patay** ang ayam ko.
My dog died.

	Inaetae	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	Rebo	duro	re-bo	many
2	Resgo	raw-ay	res-go	ugly

Examples

- (1) I. **Rebo** kay nag dogok ki kasal keyo.
K. **Duro** ang nag tambong ka kasal mo.
Many people witnessed your marriage.
- (2) I. **Resgo** kay dognit mo.
K. Sayod ang bayo mo.
Your dress is attracting danger.

	Inaetae	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	sapew	balay	sa-pew	house
2	sapa	tubig	sa-pa	water
3	soso	soso	so-so	breast

Examples

- (1) I. Kay yamin **sapiw** rapit ke sapa.
K. Ang amon **balay** rapit ka suba.
Our house is near the river.

- (2) I. Kay **sapa** maruyog kag ramig umakin.
K. Ang **tubig** manami kag ramig [ma]non.
The water is good and cold.
- (3) I. Kay gatas galin ke **soso** ne nanay ma[koyag] gid ke [.]anak.
K. Ang gatas halin sa **soso** ni nanay [m]ayad gid sa bata.
Breast milk is best for babies.

	Inaetae	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	toka	Dogya	to-ka	
2	talingæ	Talinga	ta-li-ngæ	ear
3	tabon	Etlog	ta-bon	egg
4	todol	Tugro	to-dol	give

Examples

- (1) I. **Toka** ekae igbalik.
K. **Rugya** ikaw ga uli.
You live here?
- (2) I. Kay aritos etud bagay kekeyo **talingge**.
K. Ang aritos ngadya bagay saimo nga **talinga**.
This earrings is nice in your ear.
- (3) I. Kay **tabon** ke pispis isot.
K. Ang **itlog** ka pispis garagmay.
The bird's eggs are small.
- (4) I. **Todulan** tae ekae ke dugnet.
K. Taw-an ko ekaw ka bayo.
I'll give you a dress/shirt.

	Inaetae	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	wadtoka	didto	wad-to-ka	there
2	wayte	rigto	way-ti	there

Examples

- (1) I. **Wadtoka** eyae ke-yamin sapiw.
K. Rugto tana (He/she) sa amon balay.
He/she is in our house.
- (2) I. **Wayte** maisup ke sapa.
K. Tugto marapit sa suba.
There, near the river.

	Inaetae	Kinaray-a	Pronunciation	English
1	yamok	lamok	ya-mok	mosquito

2	yaten	aton	yaten	our
3	yamen	amon	ya-men	ours

Examples

- (1) I. Rebo kay **yamok** ke sapew.
 K. Duro ang **lamok** sa balay.
 There are many mosquitoes in the house
- (2) I. Ubra kitae ki **yaten** ni sapew.
 K. Ubra kita ka **aton** nga balay.
 Let's build our own house
- (3) I. **Yamen** kay mga gurorangan enad.
 K. **Amon** ang mga purongkuan ra.
 Those chairs are ours.